

Strateji Geliřtirme Başkanlığı

KADINA İLİŐKİN YURT DIŞI RAPORLARI

Editör:

Doç. Dr. Mustafa CAN

Alaattin Deřdemir

**AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE PROJESİ(DOVE) KAPSAMINDA HOLLANDA
ÜST DÜZEY YÖNETİCİLERİ İLE KADIN HİZMETLERİ KONUSUNDA BİLGİ
ALIŞVERİŞİ SAĞLAMAK AMACIYLA 30.06.2009- 04.07.2009 TARİHLERİ
ARASINDA YAPILAN ZİYARET RAPORU**

Genel Müdürlüğümüz ve Kadın eğitim ve İstihdam Derneği (KEİD) ile ortak olarak yürütülen Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi (DOVE) kapsamında Hollanda'daki uygulama örneklerini görmek Hollanda üst düzey yöneticileri ile görüşerek konu hakkında bilgi alışverişinde bulunmak üzere yapılan 5 günlük ziyaret aile Kadın Toplum Hizmetleri Daire Başkanlığından Daire Başkanı Gülseren CANBOLAT ve sosyal Çalışmacılar Serap SEVER ve Şükran ÖZDOĞAN ve Ankara Vali Yardımcısı Mehmet KURDOĞLU katılmıştır.

1.GÜN: 01.07.2009 tarihinde Adalet Bakanlığı yetkileri ile ve Sığınma Evleri Federasyonu Amsterdam Sorumlusu ile danışma ve rehberlik merkezinde bir toplantı yapılmış, şehirde bulunan çocuk annelerin kaldığı kadın konukevi ziyaret edilmiştir.

Sığınma Evleri Federasyonu (FO) Başkanı ile Amsterdam' da bulunan rehberlik ve danışma merkezinde yapılan toplantıda edinilen bilgilere göre; Hollanda'da kadına yönelik barınma hizmeti veren kurumların tarihi 150 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Önceleri oldukça tutucu olan Katoliklerin evlilik dışı hamile kalmış genç kızlarını korumak amaçlı olarak genellikle kiliselerin içinde bulunan mekanlarda oluşturulmuş olan kadın sığınma evleri zaman içerisinde sayıları artarak hizmetlerine devam etmiş ve bu günkü sayılarına ulaşmıştır. Tarihi süreç içerisinde önceleri oldukça gizli olan evler ve hizmetler zamanla daha da geliştirilmiş devlet ve toplum tarafından da desteklenmeye başlanmıştır. Ülkede aile içi şiddetle mücadele edilmesine yönelik olarak yapılan tüm hizmetler sivil toplum örgütleri tarafından verilmekte ancak bu alanla ilgili giderler devlet tarafından karşılanmaktadır. Ülkede tüm kadın konukevlerinin bağlı olduğu Sığınma Evleri Federasyonu bulunmaktadır. Bu federasyona ülkede bulunan tüm kadın sığınma evleri üyedir. Sığınma evleri ile ilgili tüm çalışmalar, ihtiyaçlar, Maliye Bakanlığı, Belediyelerle ilgili tüm resmi görüşmeler öncelikle bu Federasyon (FO) tarafından yapılmakta ve alınan kararlar tüm ülkede uygulanmaktadır. Aile İçi Şiddetin Önlenmesine yönelik olarak verilecek hizmetler, standartlar, çalışma alanları vb. tüm konular federasyon tarafından merkezi yönetime iletilmekte (Adalet Bakanlığı ve Sağlık, Sosyal İşler ve Spor Bakanlığı), devlet kendine yapılan bu bildirimlerden yola çıkarak bu alana vereceği bütçe miktarını belirlemekte ve parayı ülkede bulunan 32 büyük belediyeye dağıtmaktadır.

Ülke temel olarak 32 merkez belediyeye bölünmüş olmakla birlikte, her belediyenin altında birden fazla küçük yerel belediyeler bulunmaktadır. Ülke 35 adet büyük belediye ve bu belediyelere bağlı 450 adet küçük belediyeden oluşmaktadır. 35 Büyük belediyeden 32 tanesi Sığınma Evleri federasyonuna (FO) bağlıdır. Maliyeden konu ile ilgili destek alan bu 32 belediyedir. Merkez belediyeler bu alanda kullanılmak üzere kendilerine gönderilmiş olan parayı kendilerine bağlı küçük belediyeler arasında paylaşmakta ve bu konuda verilen hizmetleri maddi kaynakların doğru yerde kullanımını açısından denetlemektedir. Ülkede çıkartılmış olan yasalar gereğince; tüm belediyeler, aile içi şiddetle mücadele konusunda politika üretmek ve uygulamak zorundadırlar.

Ülkede aile içi şiddetle ilgili politikalarda ana çerçeveyi devlet belirlemekte, ancak genel olarak yapılması gerekenler, hizmetin niteliği, etik kurallar vb. konularda alanda hizmet veren

derneklerin, özellikle de federasyonun görüşleri dikkate alınmakta ve konu ile ilgili uzmanlıkları kabul edilmektedir.

Ülkede kadın sığınma evleri hizmetleri, aile içi şiddetle ilgili çalışmalarla ilgili tüm veriler belediyelerde ve Sığınma Evleri Federasyonunda (FO) toplanmaktadır. Kadın sığınma evleri yılda dört kez bilgilerini federasyona bildirmektedir.

Hollanda'nın toplam nüfusu 16 milyon kişidir ve ülkede toplam 100 adet kadın sığınma evi bulunmaktadır. Hollanda'da toplam kadın konukevi yatak kapasitesi 2900 dür.

ADALET BAKANLIĞI İLE YAPILAN GÖRÜŞME:

Adalet Bakanlığı ile Aile İçi Şiddet uygulamaları ile ilgili bilgi alışverişinde bulunmak üzere toplantı yapılmıştır. Yapılan bu toplantıda ülkede aile içi şiddet ve mağdur kadınlara yönelik hizmetlerin geçmişinin 150 yıl kadar geriye uzandığı öğrenilmiş olmakla birlikte son yıllarda bu konu ile ilgili daha yoğun bir çalışma sürecine girdikleri öğrenilmiştir.

Hollanda'da 1997 yılında aile içi şiddetin önlenmesine yönelik olarak geniş çaplı bir araştırma yapıldığı ve araştırma verilerinden ülkede aile içi şiddetin oldukça sık yaşanan yoğun bir problem olduğunun tespit edildiği öğrenilmiştir. 2002 yılında bu araştırma sonuçlarından yola çıkılarak özel alanda aile içi şiddeti önlemek amaçlı bir proje oluşturulduğu, bu projeye ülkedeki birçok özel ve kamu kuruluşunun destek verdiği ifade edilmiştir. Projede 54 adet somut hedef belirlenerek (aile içi şiddet ve töre namus cinayetleri konulu 17 no.lu Başbakanlık genelgesine benzer bir çalışma) çalışmalara başlandığı ve koordinasyon görevinin Adalet Bakanlığına verildiği bildirilmiştir. Projede asıl ulaşılmak istenilen sonuç, aile içi şiddetle mücadele sisteminin oluşturulması olarak belirlenmiştir. Bu amaçla 34 belediye, polis ve savcılarla birlikte çalışılmış bilinç yükseltmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu bilinçlendirme çalışmaları; halka, polis merkezleri ve savcılık çalışanlarına yapılmıştır. Savcılara yönelik olarak şiddet mağdurları ile çalışma kılavuzu oluşturulmuştur. Şiddet mağdurları kadar failleri ile çalışmayı çok önemseyen proje kapsamında faillere yönelik rehabilite programlarının oluşturulması bu alanda çalışacak merkezlerin açılması desteklenmektedir. Profesyonele verilen eğitimlerde, aile içi şiddetin tanınması, tespit edilmesi ve nasıl müdahale edileceği konularına yer verilmiştir. Bu eğitim programları üniversitelerce hazırlanmıştır.

Ülkede aile içi şiddetle mücadele kapsamında 2009 yılı Ocak ayında bizim ülkemizde yürürlükte olan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına dair Kanunu Benzeri "Sosyal Destek Yasası" çıkartılmış ve uygulamalara başlanmıştır. Yasanın çıkartılmasında en önemli hedefler aile içi şiddetle ilgili bilinçliliğin artırılması ve güvenli kadın sığınma evlerinin oluşturulması ve bu konuda verilecek eğitimlerin yaygınlaştırılması olarak belirlenmiştir.

DENHAG KADIN SIĞINMA EVİNE YAPILAN ZİYARET:

Kadın sığınma evi şehrin merkezinde iki katlı bahçeli bir binada danışma ve rehberlik merkezinin yakınında oluşturulmuştur. Bu sığınma evinde biri takım lideri (sorumlusu) olmak üzere toplam 10 kişi çalışmaktadır. Bu personelden iki tanesi gece görev yapmaktadır. 2 personel sığınma evinde kalan kadınların çocuklarının bakımından, (annelerin bir işleri olması halinde böyle bir sorumluluk taşımaktadırlar. Genel olarak çocuklarından anneler sorumludur) annelerin çocuklarına bakma becerilerini geliştirmede onlara yardımcı olmaktan sorumludurlar. Kalan diğer 6 personel kadınların diğer sosyal, psikolojik sorunları ile

ilgilenmektedir. Bu kadın sığınma evinde daha çok çocuk anneler kalmaktadır. Çoğunluğu 14–15–16 yaşlarında olan ve aileleri ile yaşamayı tercih etmeyen veya aileleri tarafından merkezde kalmaları istenilen kadınlar çocukları ile birlikte burada kalmaktadırlar. Bu merkezde, kadınların çocukları ile birlikte yaşamaları yönünde rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulmakta ve bu sürecin sağlıklı atlatılması yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Belediye, bu merkezde kalan tüm kadınlara düzenli olarak belirli miktarda ve para yardımı yapmakta bu paranın küçük bir bölümü de bu merkezde kalmaları karşılığında merkeze kadınlar tarafından ödenmektedir. Merkezde her kadına çocuğu ile birlikte kalabileceği bir oda bir bebek odası küçük bir mutfak ve banyo tuvaletten oluşan çok büyük olmayan odalar verilmektedir. Odaların temizliğinden kadınlar sorumlu olmakta olup dinlenme salonu, yemek salonu, çamaşırhane gibi yerleri ortak kullanmaktadırlar. Ortak alanların temizliğini de birlikte yapmak zorundadırlar.

Bu kadın konukevinde sabah 08.15 te personel işe geliyor. 08.45 te kadınlar uyandırılmaktadır. En geç saat 10.00 da tüm kadınlar kaldırılmakta, birlikte yapılan sabah görüşmesinden sonra ortak alanların temizliği yapılmaktadır. Saat 12 de bu işlemler tamamlanmaktadır. Öğleden sonra kadınlar kişisel gelişim kurslarına, okullarına, part time işlerine veya gerek duyulması halinde sosyal çalışmacı ile görüşmeye gitmektedirler. Merkezde kalan tüm kadınlara kişisel gelişim programlarının yanı sıra bebek bakımı, gelişimi, iletişim vb. konularda eğitim verilmektedir. Bu sığınma evinde, çoğunluk çocuk anneler olduğu için örgün eğitimlerini sürdürmelerine ve sistemden çıkmamalarına yönelik çalışmalar yoğunluk kazanmaktadır. Ülkede kadın sığınma evinde kalmaya ihtiyacı olup güvenlik sorunu olmayan kadınlar kendi şehirlerindeki kadın konukevlerine, güvenlik sorunu olanlar bizim ülkemizde olduğu gibi farklı şehirlerdeki kadın konukevlerine nakledilmektedirler. Ciddi güvenlik riski altında bulunan kadınlar Karayipler, İngiltere ve Almanya'da bulunan Hollanda'ya ait kadın sığınma evlerine gönderilmektedirler.

Evde yaşanan herhangi bir şiddet olayı ile ihbar alan polis hemen eve gitmekte ve şiddet uygulayan faili hiçbir belgeye ihtiyaç duymaksızın evden uzaklaştırmaktadır. Böyle bir şekilde evden uzaklaştırılan eş 10 gün boyunca hiçbir şekilde evine geri dönememekte bu 10 günlük sürede de kadının ve çocukların ne istediğinden yola çıkılarak bir müdahale planı oluşturulmaktadır. Eğer bu süreçte kadın eşi ile tekrar bir araya gelmeyi düşünürse hem kadın hem erkek için rehabilite programlarına devamları için gerekli koşullar hazırlanmakta ve her iki tarafta istediği takdirde tekrar bir araya gelmeleri sağlanmaktadır. Şiddet olaylarında olaylara genel bakış öncelikle ailenin parçalanmamasına yönelik olarak çaba gösterilmekte bu sağlanamadığı takdirde kadın, çocuk ve erkek için yardım ve müdahale sistemleri devreye sokularak yeni hayatlarına başlamalarında destek vermeleri sağlanmaktadır.

GRONİNGEN AİLE İÇİ ŞİDDET VE DANIŞMA MERKEZİ İLE KADIN SİĞİNMA EVİ VE FAİLLER İÇİN HİZMET VEREN REHABİLİTASYON MERKEZİ ZİYARETLERİ

Groningen Belediyesine bağlı olarak hizmet vermekte olan danışma merkezinde toplam 25 kişi çalışmakta olup bu kişilerin meslekleri farklıdır. Merkezde çalışmakta olan sosyal çalışmacı, psikiyatrist, psikolog gibi çalışanların sayısı çok fazla olmamakla birlikte ekipte lise dengi okulların sosyal hizmet bölümlerinden mezun olan ara elemanlar bulunmaktadır. Alanda çalışan tüm görevliler temel sosyal hizmet eğitimini almıştır. Merkezde hizmetler iki ana başlıkta verilmektedir.

1-Birinci grup hizmetler: Bilgi ve danışmanlık yönlendirme hizmetleri-acil durum telefon hattı hizmetleri

2- İkinci grup hizmetler ise şiddet mağduru kadın, çocuk ve erkek için hizmet veren sığınma evi hizmetleri

BİRİNCİ GRUP DANIŞMANLIK VE REHBERLİK HİZMETLERİ

Şiddet mağduru olan birey öncelikle bilgi ve danışmanlık verilen bu merkeze telefon ile ulaşarak yardım talebinde bulunabilmektedir. Telefon sisteminin sorumlusu sosyal hukuk mezunu bir bayandır. Bu merkezin polis ile doğrudan bağlantısı bulunmakta olduğu için alınan bu yardım çağrısı hemen polise bildirilmektedir. Bazen şiddet mağduru doğrudan polisi de arayabilmekte olup bu gibi durumlarda polis merkezle iletişim kurulmaktadır. Telefona hafta sonu ve mesai saatleri dışında telesekreter cevap vermekte acil bir durum söz konusu olur ise kadın sığınma evi görevlisi (nöbetçi) kadınla ilgilenmektedir. Bu tür bir başvurudan sonra polis eve gidip direkt olarak kocayı evden alıp en az 10 günlüğüne evden uzaklaştırabilmektedir. Bu dönemde (10 günlük evden uzaklaşma süresi) erkeklerin kabul edildiği merkez bulunmakta ve erkekler bu merkezlere yerleştirilmektedir. Şiddet uygulayan erkek ya da fail evden uzaklaştırıldıktan sonra bir sosyal çalışmacı, bir çocukla çalışan, bir faille çalışan, bir de mağdurla çalışan ve **YEREL YARDIM TAKIMI** olarak adlandırılan ekip bir araya gelerek ailenin ne tür yardıma ihtiyacı olduğunu belirlemekte ve ilgili birimlere yönlendirmektedir.

Şiddetin etkisi kaybolmadan ve taraflar şiddeti ört bas etmeden müdahale edebilmek için hızlı hareket etme prensibi olan yerel yardım takımı en geç bir hafta içinde o aile için **MÜDAHALE PLANI** hazırlamaktadır. Bu müdahale planında aile bir bütün olarak ele alınmakta ve öncelikle ailenin yeniden bir araya gelmesinin mümkün olup olmadığına bakılmaktadır. Şiddet mağduru olan kadın eğer eşi ile çalışılmasını ve kendi güvenliği için destek alarak yeniden eşiyle bir araya gelmeyi denemek isterse ve eşinin de aynı yönde bir talebi varsa kadın ve çocukların evde kalması sağlanmaktadır. Bu dönemde fail kendisi için planlanmış müdahale programına uygun olarak, psikolojik destek, öfke kontrolü vb. programlara katılmakta kadın ve çocuklar içinde durumlarına uygun çalışmalar yapılmaktadır. Travma sonrası kadınlara genel olarak kendilerine yönelik özgüven geliştirici, kendilerini korumalarını sağlayacak bilgi ve beceri edindirme programlarına başlatılmaktadır. Bu tarz programlara devam eden kadınlar bu süreçte çok yakından takip edilmekte ve desteklenmektedirler. MENTOR olarak adlandırılan sosyal hizmet çalışanları (Meslek Lisesi Mezunu) kadınların tüm günlerini birlikte planlamakta hangi kurslara gideceğini belirlemekte, programlara katılımlarını takip etmekte, kadınların eşleri ve çocukları ile ilişkilerinde sorun çıkan kısımlarda danışmanlık ve rehberlik hizmeti vermekte kadının ihtiyaç duyduğu her zaman yanında olmaktadır.

Gerekli görüldüğü takdirde bir kadın için birden fazla mentor görevlendirilebilmektedir. Bu merkezde aile içi şiddet yaşayan kadınlara üç farklı hizmet verilmektedir.

- 1-Acil durumlarda; Lokal Yardım Takımı; kadının evde kalması durumunda güvenliğinin sağlanamayacağı ile ilgili karar verirse ve/veya kadın hiçbir şekilde evinde kalmak istemiyorsa hemen kadın sığınma evine alınmaktadır.
- 2-Aile içi şiddet mağduru kadın evinde kalmak ve çocukları ile birlikte rutin yaşamını devam ettirmek istiyor ise kadının evde kalması sağlanıp, kocası evden uzaklaştırılmaktadır.
- 3-Kadının istediği sadece bilgi ve rehberlik ise telefon ile aile içi şiddetin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak neler yapılabileceği planlanmakta ve arayan kişiye bu konuda bilgiler verilmektedir.

Hollanda'da şiddet gören kadın eşi ile ilgili yasal süreci başlatmaktan korktuğu takdirde yasal başvuru polis tarafından yapılabilir. Polis, şiddet nedeniyle gittiği evde, kadının şikâyetçi olmaması durumunda da (şiddete dair belirtileri görmek yeterli. Örneğin; kırık eşyalar, kadına doğrudan şiddet uygulanma anı vb.) aile içi şiddete müdahale etme, şiddet uygulayan eşi evden uzaklaştırma, eve girip müdahale etme konularında doğrudan yetkiye sahip bulunmaktadır. Gerekli olursa belediye başkanı ile görüşüp müdahalede etmektedir. Eve müdahale için savcılıktan izin almak zorunda olamayan polis şiddet uygulayan eşi evden uzaklaştırdıktan sonra faille ilgili olarak ayrıntılı bir form doldurup bunun bir örneğini de merkeze göndermektedir. Evden uzaklaştırılan faille ilgili olarak polis tarafından; geçmişte aynı suçtan kaydı var mı, daha önce herhangi bir hizmetten yararlanmış mı, evden uzaklaştırıldığı ilk 10 günlük dönemde kalacak yeri var mı gibi konularla ilgili veriler toplanır.

Müdahalenin yapılmasından sonraki gün (yani ikinci gün) faille, mağdurla ve ailenin diğer bireyleri ile çalışan tüm ekip elemanları (sosyal çalışmacı, sosyal çalışma görevlileri, çocuk gelişimciler vb.) bir toplantı yapmakta, müdahale planı çıkartılmakta ve sonraki dönemde bu plana bağlı kalarak müdahale gerçekleştirilmektedirler.

Aynı vaka için yedi gün sonra ekip tekrar toplanıp aile için yeniden değerlendirme yapmaktadır. Geçen bu yedi gün içerisinde her gün düzenli olarak kadın, erkek ve çocuklar ile görüşmeler yapıp, erkeğin evden uzaklaştırılma süresi olan on günlük süre dolmadan aile ile ilgili neler yapılacağına dair net bir program oluşturulmaktadır. Buradaki temel bakış açısı; erkeğin on günlük evden uzaklaştırma süresi dolmadan durumun değerlendirilmesi ve gerekirse erkeğin daha uzun süre evden uzaklaştırılması için karar alınması ya da ailenin aynı evde kalarak yardım almasına olanak sağlayacak şekilde, düzelmenin olup olmadığına dair kararın verilmesidir. Bu dönemde failin, mağduru ve sosyal çalışmacının katıldığı bir toplantı yapılarak, çiftin düşünceleri öğrenilmektedir. Eğer çift bu olaya rağmen birlikte olmayı yeniden denemek isterse çift için farklı rehabilite programları planlanmakta ve çiftin bu programlara gitmesi, çocukları ve birbirleri ile iletişim yöntemlerini öğrenmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Kadın bir süre evden uzaklaşıp kadın konukevinde kendini dinlemek ve geleceği ile ilgili daha sonra karar vermek isterse çocukları ile birlikte sığınma evine alınmakta ve kararlarını sağlıklı bir şekilde almasına yardımcı olunmaktadır. Bu dönemde kadın ancak ilk 3 haftayı danışma merkezinin içinde bulunan sığınma evinde geçirmekte daha sonra durumuna uygun başka bir sığınma evine çocukları ile birlikte yerleştirilebilmektedir.

Kadın; sığınma evinde kaldığı dönemde, kendisini geliştirmesi yönünde destek programlarına, meslek edindirme kurslarına devam etmektedir. Kadının kararı eşinden boşanmak ve çocukları ile birlikte yeni bir yaşama başlamak yönünde gelişirse de kadına ve çocuklarına belediye tarafından yardım bağlanmakta, ev tahsisi yapılmakta, çocukların eğitimlerini sürdürmesi için gerekli koşullar sağlanmaktadır.

MERKEZLERDE VERİLEN DANIŞMANLIK HİZMETLERİ:

Telefon hizmetleri koordinasyon, acil müdahale ve ihbar sistemi açısından çok önemli bir hizmettir. Bu bölümde verilen diğer hizmetler ise aile içi şiddet mağduru, faili veya çocuklarına yönelik olarak düzenlenen bireysel çalışmalar, grup çalışmaları, alanda çalışan personele yönelik hizmet içi eğitim programları, aile hekimlerine şiddeti tanıma, izleme ve

yönlendirme çalışmaları olarak belirlenmiştir. Merkezde çalışan 20 kişilik ekip rutin işlemlerinin yanı sıra bu hizmetlerde de aktif çalışmaktadırlar. Ayrıca merkezde;

- Kadınlara ihtiyaç duydukları yardımlar sağlanmakta,
- Yardım takımına yönlendirmeler yapılmakta,
- Kadın sığınma evleri ile bağlantı kurup kadın ve çocukların sığınma evlerine yerleşmeleri sağlanmakta,
- Şehirde aile içi şiddet alanında çalışan kurumlar arasında koordinasyon sağlanmakta,
- Toplumsal yaşam değişiklikleri sonrasında ortaya çıkan yeni sorunlar ve alanlarla ilgili çalışmalar yapılmaktadır.

BİRİNCİ GRUP SİĞİNMA EVİ HİZMETLERİ

Ülkede kadın sığınma evleri danışma ve rehabilitasyon merkezi hizmeti verilen ve yukarıda anlatılan merkezlere bağlı olarak çalışmaktadır. 3 farklı nitelikte hizmet veren kadın konukevi mevcuttur.

1- Kriz Merkezi: Merkezlerin içinde bulunan ve kadınların şiddet gördükleri ilk anda gelip kalmaya başladıkları kriz sığınma evleridir. Bu bölümde kadınlar evlerinden ayrıldıkları ilk üç haftayı burada geçirmekte, travma sonrası ilk desteği burada almaktadırlar. Kadın burada çocukları ile birlikte kalabilmekte ve bu dönemde yerel takım ekipleri ile görüşmelerini tamamlamakta kendisi ile ilgili müdahale planı oluşturulmaktadır.

2- Kadınların kriz merkezinde geçirdikleri dönem sonrasında kalmak üzere çocukları ile birlikte yaşadıkları ve kendileri ile ilgili müdahale planını uygulamaya başladıkları sığınma evleridir. Kadın burada kendini geliştirmeye yönelik çalışmalarını yapmakta ve çocukları ile birlikte olmaktadır. Bu dönemde eşi ile yeniden bir araya gelmeye karar verirse de eşi ile birlikte terapi programlarına katılmaktadırlar. Şiddet uygulayan eşin, tedavi danışmanlık ve rehberlik aldığı dönemde de kadın ve çocuklar daha güvenli bir ortam olarak buralarda kalmaktadırlar.

3- Gizli Adreste bulunan sığınma evleri: Bu evlerde can güvenliği tehlikede olan kadınlar kalmaktadırlar. Ülkede göçmen olarak çok sayıda Türk ve Faslı gruplar bulunmakta ve bu hizmet töre namus cinayetlerine maruz kalması muhtemel kadınlar için kullanılmaktadır. Ayrıca ülkede yaşanan beyaz kadın ticareti mağduru kadınlar da bu hizmetten yararlandırılmakta bu kadınların hukuki yardımlardan yararlanmaları sağlanmaktadır. Gizli adreslerde yaşayan bu kadınların evleri Türkiye’de olduğu gibi zaman zaman değiştirilmekte, polise konu ile ilgili olarak bilgi verilmekte ve gerekli güvenlik önlemleri telefon bağlantıları ile alınmaktadır. Çok yoğun risk taşıyan kadınlar bir başka ülkeye nakledilmektedir. Şiddet mağduru kadınlar merkeze geldikleri andan itibaren müdahale planları belirlendikten sonra belediyeden para yardımı almakta ve bu paranın bir kısmını kaldığı kadın konukevine ödemektedir.

Aile de yaşanan şiddeti gören veya şiddeti yaşayan çocuklar için özel merkezler oluşturulmuş olup, polis kriz anında müdahale ettiği vakaları bu merkezlere yönlendirmektedir.

Kadın sığınma evlerinde kalan çocuklar için çocuk gelişimi ile ilgili eğitim almış kişiler çalışmakta, haftalık programlar hazırlayarak çocukların yaşlarına psikolojik durumlarına

uygun aktiviteler düzenlemektedirler. Ağır psikolojik sıkıntıları olan çocuklar için psikolog veya psikiyatristler görevlendirilmektedir.

FAİLE YÖNELİK HİZMETLER

Suç işleyen ve işleme riski bulunan kişilere ruhsal sağlık hizmeti sunan kuruluşlardır. Bu merkezlerin temel amacı toplumu korumak ve olayın tekrarını önlemektir.

Eşine veya çocuklarına şiddet uygulayarak evden uzaklaştırılan fakat ailesini tekrar bir araya getirmek isteyen bu konuda tedaviyi kabul eden erkeklerin yararlandığı merkezlerdir. Bu Merkezlerde sosyal çalışmacılar, psikologlar, psikiyatristler ve aile terapistleri çalışmaktadır. Buraya gelen failler genellikle mahkemeden veya polisten gelmektedir. Bu merkezlerde üç farklı tipte insana hizmet verilmektedir.

- 1-Psikolojik ve psikiyatrik nedenlerle agresif davranışlar gösteren kişiler,
- 2-Cinsel bozukluklar, seks bozuklukları, taciz ve tecavüz eğilimleri olanlar,
- 3-Aile içi şiddet failleri.

Bu merkezlerde tedaviye yönelik olarak Psikiyatrik analiz, Psikolojik Analiz, Aile ve Sistemik analiz teknikleri ile tedaviler uygulanmaktadır. Ziyaret edilen merkezde toplam 25 kişi çalışmaktadır. Bu kişilerin meslekleri psikiyatrist, psikolog, aile terapisti, psikoloji hemşiresi, psiko-motor terapisti olarak belirlenmiştir. Bu merkezlerden 18 yaşından büyükler, ruhsal sağlığı bozuk olanlar, suç işleyenler, suç işleme riski bulunanlar ve zanlılar, mahkûmlar yararlanmaktadır. Bu merkezler polis, aile içi şiddete karşı danışma ve destek merkezi, ev doktoru (Aile Hekimi), ruhsal sağlık dairesi, bağımlık merkezi ile işbirliği içerisinde çalışmaktadırlar.

Merkeze aile içi şiddeti uygulayan ve maruz kalan bireyler iki farklı yoldan gelirler. İhbar yoluyla gelen şiddet uygulayanlar öncelikle polis ve adliyeye sevk edilmekte daha sonra failler için hizmet veren bu tür merkezlere yönlendirilmektedirler. Bu merkezlerde toplu terapi programlarına katılmakta daha sonra eşi ve çocukları ile birlikte bir takım programları tamamlamaktadırlar. Şiddet mağduru olan kadınlarda öncelikle ilk müdahale rehberlik ve danışma merkezine gelmekte, bu süreçten itibaren kişisel terapi programlarına katılmakta, bunları tamamladıktan sonra eğer isterse eşinin rehabilite sürecinde yer alan çiftlere yönelik terapide hizmetten yararlanmaya devam etmektedir.

Fail poliste kendisi ile ilgili bir takım bilgi formlarını doldurduktan sonra kendisine faillerle ilgili çalışan merkezden davetiye yapılmakta ve programlara katılması istenmektedir. Merkeze gelen fail'e, işlemlerle ilgili bilgi verilmekte ve gruplara katılımı sağlanmaktadır. Toplam 8 kez farklı konuların işlendiği toplantılara katılma zorunluluğu getirilmiştir. Gruplar 10-15 kişiden oluşmaktadır. Açık gruplardır. Bu gruplara 400 kişi başvurmuş 175 kişi başlamış ve ancak 76 kişi tamamlamıştır. Failler programlara devam etmediği noktada polise haber verilmekte ve cezai işlem yürürlüğe konulmaktadır.

Terapi eğitimlerinde aile içi şiddet nedenleri, saldırganlık nedir, hangi durumlarda size neler oluyor, 5G Olay-düşünce-his-davranış- sonuç ilişkisi, düşünce hataları, davranış şekilleri konuları yer almakta ve time-out metodu uygulanmaktadır.

TÖRE-NAMUS MAĞDURLARI İÇİN YAPILAN UYGULAMALAR

Hollanda'da kadın sığınma evlerinin gizlilik derecesi Türkiye'ye göre daha düşük düzeydedir. Halk şiddet mağduru kadınların kaldığı bu tür evlerin yerini genellikle bilmektedir. Bilinen bu evler, sıkı güvenlik tedbirleri ile korunmakta ve oldukça caydırıcı olabilmektedir. Kadınlar çocukları ile birlikte kalabilmekte fakat şiddet uygulayan eşi de sistem dışlamayıp yeniden aileyi bir araya getirmeye yönelik çalışmalar yapmaktadır.

Genel olarak sığınma evlerinin yerleri halk tarafından bilinmekle birlikte bazı evlerin adresleri tamamen gizli tutulmaktadır. Bu çok gizli olan evlerin adreslerini diğer sığınma evleri de bilmemektedir. Bu evlerde genellikle Türk ve Faslı kadınlar kullanılmaktadır. Müslüman gruplar içerisinde daha çok yaşanan töre uygulamaları ve cinayetler Hollanda Hükümetini bu konuda önlem almaya zorlamış ve yeni kabul ettikleri aileyi koruma ile ilgili kanunda da bu konu yer almıştır. Herhangi bir şekilde töre mağduru olarak merkezlere başvuran veya bir şekilde haklarında ihbarda bulunan kadınlar veya genç kızlar, eğer merkezlere geldi ise gizlilik ilkesine uygun olarak korunmaya alınmakta, riskleri fazla ise ülkenin diğer sığınma evlerine gönderilmekte veya gerekirse yurtdışına çıkarılmaktadırlar. Ülkede sık yaşanan sıkıntılardan biride Türk ailelerin kızlarını Türkiye'de yaşayan ya da ülkede yaşayan istemedikleri kişilerle evliliğe zorlamalarıdır. Bu tür zorlama yaşayan genç kızlarda sığınma evlerine gelebilmektedirler.

Ülkede Faslı ve Türk kadınlar parlamentoya girmişler, konuyu parlamento gündeminde dile getirip engelleme yönünde yaptırım talep etmişler ve sonunda geniş çaplı bir araştırma yapılarak törenin uygulandığı yerler, sebepleri, uygulamaları, izole edilen kadınlar, psikolojik baskı, aile içi şiddet uygulamaları vb. konularında durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Töre şiddetinin en fazla uygulandığı gruplar Türklerdir. Daha kalabalık ailelerden oluşan gruplara töre ile ilgili inançlarını açıklamaktan çekinmemekte ve kendi içlerinde bu konu ile ilgili kabul görmektedirler. Önlemeye yönelik olarak;

- 1-Polis şiddet yaşanan evlerle ilgili verilerden yola çıkarak bu tür aileleri daha dikkatle incelemekte ve olası bir töre cinayetine karşı takip edildikleri duygusunu o aile fertlerine hissettirmektedir.
- 2-Töre ve namus cinayeti kurbanı olma olasılığı bulunan kadınlar korunma altına alınmaktadır. Töre nedeniyle başvuran kadınlar genellikle danışma merkezlerinin içinde bulunan sığınma evlerinde kalmaktadırlar.
- 3-Sosyal ya da toplumsal engelleme: Töre uygulamaya ihtimali olan kişilerin ilişkileri incelenmekte onların üzerinde etkili olan kurumlar (Okul, Cami vb.) ve aile büyükleri (Ülkede yaşayan diğer akrabalarından saygı duyulan kişiler) devreye sokulmakta ve kişilere bu uygulamanın yanlış olduğu anlatılmaya çalışılmaktadır. Kişilerin bilgi bilinç düzeyleri artırılmaya çalışılmaktadır. Göçmen gruplarının neleri yapabildikleri üzerinden yola çıkılarak, yapamadıkları ile ilgili eksikliklerin tamamlanmasına çalışılmaktadır. Hollanda polisi diğer ülke polisleri ile birlikte işbirliği içerisinde çalışmaktadır.

Ülkede töre mağduru kadınlar için iki, erkekler için iki olmak üzere toplam dört adet gizli sığınma evi bulunmaktadır. Şu anda bu mağdurların çift olarak kalabilecekleri bir sığınma evinin bulunmaması ile ilgili sıkıntılar yaşanmakta ve bu özellikte bir sığınma evinin oluşturulması planlanmaktadır. Bu sığınma evlerinde kalan kadınlar ve erkekler için öncelik güvenliklerinin sağlanması ve eğitimlerinin devam etmesidir. Bu konuda özel çaba harcanmaktadır. Kadınlar koruma altına alındığında ailelerine haber verilmekte, aile

dışlanmadan bilgi sahibi edilerek eğitime çalışılmaktadır. 2009 yılında 192 töre vakası kaydedilmiş ve bunlardan 75 tanesinin Türk olduğu bildirilmiştir. 2006 yılından bu yana toplam vaka sayısı 125'dir. Ülkede yeni bir yasa hazırlığı sürdürülmekte olup, yeni yasada şiddet tespit edildiği anda polise bildirilmesinin zorunlu hale getirilmesi yönünde karara yer verilmiştir.

ÇOCUKLARLA İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Şiddet olaylarında en hassas konunun çocuklar olduğu kabul edilmektedir. Şiddeti gören veya yaşayan çocukların bu travmayı sağlıklı bir şekilde atlatması yönünde çalışma yapılmadığı takdirde ileride kendilerinin de şiddeti uygulayabilecekleri düşünülerek çocuklarla çalışmaya çok önem verilmektedir. Hizmet 20 yıl öncesine kadar sadece kadınlar üzerinden yürütülmekte iken bu konuda eksiklik fark edilip sığınma evlerinde çocuklar içinde özel programlar oluşturulmuştur. Her sığınma evinde çocuklarla ilgili çalışmaları yürütmeleri için çocuk gelişimciler ve çocuk görevlileri, psikologlar görevlendirilmektedir. Sığınma evlerinde kalan çocuklar için çocuklarla çalışan ekip tarafından haftalık programlar oluşturulmakta ve uygulanmaktadır.

Çocukların en az % 50 sinin şiddete sadece tanık olmayıp maruz kalmasından dolayı, çocuklara etkilenme durumlarına göre psikiyatrist desteği de sağlanmaktadır. Çocukların sanatla uğraşmaları, grup etkinlikleri yapmaları gerek duyulduğu hallerde bireysel çalışma yapılması sağlanarak tedavi edilmeye çalışılmaktadır. Çocukların okullarına ve eğitimlerine devamı çok önemsenmekte mutlaka eğitime devamları sağlanmaktadır. Çocuklar istedikleri takdirde baba ile görüşürülmekte, anne izin verirse çocuklar babaya hafta sonları ya da tamamen verilebilmektedirler.

Şiddet mağduru çocuklarda; içe kapanıklık, dışa dönüklük, gelişim geriliği, uyku bozuklukları, konuşma bozuklukları görülebilmektedir. Çocukların sanatla ve müzikle uğraşmaları, kendilerini rahat ve güvenli hissedebilecekleri faaliyetler yapmaları sağlanmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME:

Hollanda'ya yapılan ve ülkedeki aile içi şiddet mağdurlarına yönelik hizmetleri görerek alınan bilgilerin ülkemizde verilen hizmetlerin geliştirilmesi aşamasında yararlanılması planlanan ziyaret sonucunda;

16 Milyonluk toplam nüfusu ve kişi başına düşen milli geliri ve eğitim seviyesi ülkemize göre daha yüksek olan ülkede kadın sığınma evleri 150 yıl öncesinde oluşturulamaya başladığı öğrenilmiştir. 150 yıllık bir hizmet olarak sığınma evi hizmetleri mağdurların her türlü ihtiyacına cevap verecek şekilde düzenlenmeye çalışılmış ve oldukça başarılı bir sistem oluşturulduğu gözlemlenmiştir.

Ülkemizde Hollanda'ya göre çok yeni bir hizmet olan aile içi şiddetin önlenmesi ve kadın konukları hizmetlerinde farklı noktalarda sıkıntılar yaşanmaktadır.

Ülkemizde kadın hizmetleri alanında yaşanan en büyük eksiklik kadın konukevi sayılarının azlığıdır. 16 milyon nüfusu olan Hollanda' da toplam sığınma evi sayısı 100 tane. 85 Milyon nüfuslu ülke olan Türkiye'de sayı ise çok düşüktür. Kadın konukevi sayılarının yetersizliği kadar önemli bir diğer konu bu alanda çalışacak olan yetişmiş kalifiye meslek

elemanı sayısının Hollanda'da Türkiye'dekinin 5-6 katı daha fazladır. Ülkede bu alanda çalışan görevliler farklı meslek gruplarına dahil olmakla birlikte meslek lisesi mezunu **SOSYAL HİZMET GÖREVLİSİ** bulunmaktadır. Üniversite mezunu uzman kadronun altında çalışan bu grup sosyal hizmet alanında çalışmak üzere özel olarak yetiştirilmiş meslek liselerinden mezun oldukları için çalışmaların etkinlik ve verimliliğini artırmaktadırlar. Türkiye'de de benzer meslek liselerinin oluşturulması halinde yaşanan nitelikli personel sıkıntısının giderilmesi mümkün olabilecektir. Hollanda'da hizmetin niteliğini artıran bir diğer faktörün de şiddet alanında çalışan herkesin tam bir ekip anlayışı içerisinde, meslek elemanlarının mesleki formasyonlarına uygun nitelikte çalışmaları ve birbirlerinin mesleki bilgi ve becerilerine saygı göstermeleri olduğu düşünülmektedir. Ülkede şiddet mağdurlarına yönelik olarak sunulan hizmetlerle ilgili finansman sıkıntısı yaşanmamaktadır. Mağdur kadın ve çocukların ihtiyacı olan tüm giderler devlet tarafından karşılanmaktadır. Bu durum hizmetin geliştirilmesi ve niteliğinin artırılması yeni ihtiyaç alanları ile ilgili olarak çeşitlendirilmesini kolaylaştırmıştır. Bizim ülkemizde yaşanan finans sorunu çözüldüğünde de aynı şekilde hizmet niteliğinin artacağı kaçınılmazdır.

Sonuç itibari ile Aile İçi Şiddetle Mücadele (DOVE) projesi ile oluşturulması planlanan pilot kadın sığınma evleri ve danışmanlık sistemlerinin uygulanması ve yaygınlaştırılması noktasında mümkün olduğunca yararlanılacağı düşünülmektedir.

Arz ederim

Gülseren CANBOLAT
Aile Kadın Toplum
Hizmetleri Daire Başkanı

Şükran ÖZDOĞAN
Sosyal Çalışmacı

Serap SEVER
Sosyal Çalışmacı